

UNIwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

KATEDRA STOMATOLOGII DZIECIĘCEJ
KLINIKA STOMATOLOGII DZIECIĘCEJ

ul. Bukowska 70
60-820 Poznań

tel. 061 8547053
tel./ fax 061 8547759
e-mail: klstomdz@ump.edu.pl

Ocena dorobku dr Małgorzaty Pikali
z Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w związku
z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk o zdrowiu.

Ogólne dane o Kandydatce

Dr n o zdr. Małgorzata Pikala ukończyła studia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego w 1987 roku, uzyskując stopień magistra w zakresie Cybernetyki Ekonomicznej i Informatyki. W 2002 r. poszerzyła swoje wykształcenie kończąc studia podyplomowe na Wydziale Elektrotechniki i Elektroniki Katedry Informatyki Stosowanej Politechniki Łódzkiej. Obecnie jest zatrudniona w Zakładzie Epidemiologii i Biostatystyki Katedry Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W Zespole Katedry pracuje od 1987 roku, początkowo na etacie naukowo-technicznym (do 2006 roku), z kolei wykładowcy (do 2013) r., a następnie adiunkta.

Stopień naukowy doktora nauk o zdrowiu uzyskała pod kierunkiem dr hab. Ireny Manieckiej-Bryła na podstawie rozprawy doktorskiej pt. "Analiza umieralności i utraconych standardowych oczekiwanych lat życia w województwie łódzkim w latach 1999-2008" na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Kandydatka brała udział w kilkunastu szkoleniach w kraju i zagranicą, z których należy przytoczyć :

1. Course in Evidence-Based Public Health: WHO/CINDI Course in Noncommunicable Disease Prevention., zorganizowany przez Centers for Disease Control and Prevention in St. Louis, USA oraz WHO Regional Office for Europe., CINDI Austria, CINDI Canada, CINDI Finland, CINDI Lithuania, CINDI Portugal Lochau, Austria, 8-12.maja 2017 r.,

2. Wprowadzenie w wielowymiarową analizę danych-modele regresyjne, Akademia Górniczo-Hutnicza oraz SPSS Polska, Kraków, 7.09.2009-8.09.2009 r.,
3. W poszukiwaniu różnic-wprowadzenie do metody analizy wariancji, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej oraz SPSS Polska, Warszawa, 9.02.2009-10.02.2009 r.,
4. Analiza przeżycia. Model proporcjonalnego hazardu Coxa. MSOURCE Medical Development we współpracy z Polską Grupą Narodową Międzynarodowego Towarzystwa Biostatystyki Klinicznej, Warszawa, 17.06.2008-18.06.2008 r.,
5. Szkolenie metodologiczne w ramach projektu Bridging East-West Health Gap prowadzone w The National Public Health Institute of Finland, w Helsinkach, 21-25 czerwca 1997 r.
6. CINDI WHO Members meeting, Bregenz, Austria, 10-15 październik 1994 r.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego (od 2016r.), Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego (od 2017 r.) oraz European Society of Cardiology (od 2017 r.).

Ocena osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę wszczęcia postępowania

Przedstawione osiągnięcie naukowe pod tytułem „ Nierówności społeczno-ekonomiczne w przedwczesnej umieralności mieszkańców Polski i utracone lata życia z powodu najważniejszych przyczyn zgonów ” zostało zawarte w cyklu pięciu powiązanych tematycznie publikacji, w których dr Małgorzata Pikala jest pierwszym współautorem. Jej udział w poszczególnych pracach stanowił 70% - 90% i wyrażał się w zaplanowaniu i przeprowadzeniu badań, wykonaniu obliczeń celem dokonania analizy statystycznej oraz interpretacji wyników i ostatecznej redakcji pracy. Można zatem powiedzieć, że współudział Habilitantki świadczy o konsekwencji w realizacji procesu naukowego w podejmowanych problemach badawczych, przy pełnych kompetencjach nabytych m innymi w trakcie szeregu udokumentowanych szkoleń tematycznych.

Skumulowany Impact Factor przedstawionych publikacji z lat 2016-2017 wynosi 8.385 punktów, a łączna punktacja według MNiSW wynosi 117 punktów.

Oryginalność przeprowadzanych badań mieści się zarówno w postawionych i osiągniętych celach badawczych jak i zastosowanej metodyce oraz uzyskanych wynikach i wnioskach.

Głównym celem badań była identyfikacja, w polskiej populacji najistotniejszych przyczyn utraconych lat życia z powodu przedwczesnej umieralności, wyznaczenie trendów zmian w tym obszarze oraz zdiagnozowania grup społecznych zagrożonych największą utratą lat życia w celu przyszłego wdrożenia adekwatnych działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Badania dotyczyły obszaru całej Polski a finansowane były w oparciu o fundusze uzyskane w grantu NCN pt., „Analiza utraconych lat życia z powodu zgonów przedwczesnych w Polsce” w ramach Konkursu „OPUS 6” (nr DEC 2013/11/B/HS4/00465) w latach 2014-2017, w którym Habilitantka była głównym wykonawcą.

Zespół prowadzący w/wymienione badania zastosował po raz pierwszy w Polsce obliczanie utraconych lat życia przy pomocy wskaźników SEYLL (Standard Expected Years of Life Lost) przyjmując wielowymiarową analizę przyczyn zjawiska zgonów przedwczesnych.

Wykorzystano wskaźniki dotyczące liczby utraconych lat życia w przeliczeniu na liczbę mieszkańców SEYLLp (Standard Expected Years of Life Lost per living persons) oraz SEYLLd w przeliczeniu na liczbę osób zmarłych z powodu analizowanej przyczyny (Standars Expected Years of Life Lost per deaths).

Analiza trendów czasowych przeprowadzona została za pomocą modeli joinpoint, a w celu oszacowania tempa zmian zastosowane zostały współczynniki APC (Annual Percentage Change) oraz AAPC (Average Annual Percentage Chance).

Utworzona baza dotyczyła zgonów mieszkańców kraju w latach 1999-2015 i obok kodów identyfikacyjnych zawierała szereg danych pochodzących z rejestru zgonów prowadzonego przez GUS, a więc najbardziej wiarygodnego pośredniego źródła informacji.

W pierwszej ze zgłoszonych prac wchodzących w skład osiągnięcia naukowego (Scientific Reports 2017,7,8730) przeanalizowane zostały najważniejsze przyczyny zgonów mieszkańców Polski oraz 15-letnie trendy zmian w zakresie utraconych lat życia z ich powodu. Wykazano, że podobnie jak w innych krajach europejskich największy udział w utraconych latach życia mają choroby z grupy II tj.

przewlekłe choroby niezakaźne głównie choroby układu krążenia i nowotwory złośliwe. Odnotowano jednocześnie pewne trendy zmian w odniesieniu do grup płci.

Wyniki pogłębionej analizy zmian w umieralności z powodu chorób układu krążenia dotyczącej najważniejszych jednostek chorobowych w tej klasie przyczyn zgonów zostały zamieszczone w publikacji nr 2 cyklu opublikowanej w *Kardiologii Polskiej* 2017, 75(10):1033-1040. Zaobserwowany w badanym okresie spadek przeciętnej liczby utraczonych lat życia przez pacjentów zmarłych z powodu chorób układu krążenia może świadczyć o lepszych efektach działań profilaktycznych i bardziej skutecznym leczeniu wydłużającym życie chorych.

W kolejnej publikacji cyklu (*BMJ Open* 2016,6: e011501) zostało dowiedzione, że nierówności w umieralności mieszkańców Polski związane z poziomem wykształcenia zwiększają się, co jest także powiązane z płcią pacjenta. Badacze przyjęli poziom wykształcenia jako wskaźnik nierówności społeczno-ekonomicznych w populacji.

Tematyka nierówności społeczno-ekonomicznych w aspekcie umieralności dotyczyła następnej pracy opublikowanej w *Medycynie Pracy* 2017,68(6), 771-778. Autorzy poddając analizie różnice w umieralności, uwzględniając oprócz wykształcenia także stan cywilny, status zatrudnienia oraz miejsce zamieszkania, wysunęli ciekawy ogólny wniosek sugerujący, że nie wszystkie grupy społeczeństwa, w ostatnich kilkunastu latach, w jednakowym stopniu korzystają z efektów wzrostu gospodarczego kraju.

Nierówności w liczbie utraconych lat życia zostały wykazane również w odniesieniu do różnych terytoriów Polski. Problem został przedstawiony w ostatniej z publikacji ocenianego cyklu zamieszczonej w *Przeglądzie Epidemiologicznym* 2017,71(1): 68-79.

Poszczególne problemy badawcze pojawiające się w prezentowanych artykułach zostały dobrze zdefiniowane, a stawiane hipotezy są weryfikowane na kolejnych etapach prowadzonych badań. Dobór piśmiennictwa i sposób wykorzystania źródeł są poprawne a sposób jego cytowania w treści jest spójny.

Moja pozytywna opinia o publikacjach tworzących cykl stanowi zapewne potwierdzenie ocen jakie prace te zyskały u Recenzentów cenionych czasopism, w których zostały opublikowane.

Oceniając rezultaty przedstawione w postaci osiągnięcia naukowego chcę podkreślić ich wartość poznawczą, a także praktyczną. Niewątpliwie posiada ono

elementy nowatorskie w zakresie epidemiologii i zdrowia publicznego. Dzięki trafnie zastosowanej metodologii (uznanej przez światowe autorytety, w tym WHO), wielokierunkowości analiz, doświadczeniu Autorki w pracy z dużymi bazami danych i umiejętności właściwej interpretacji wyników, należy uznać, że przedstawiony dorobek istotnie przyczynia się do poznania kierunków i zależności występujących wśród przyczyn przedwczesnej śmierci w polskiej populacji. Daje to podstawy do poznania i rozpowszechniania danych epidemiologicznych w celach porównawczych, a także podjęcia właściwych działań zapobiegawczych i opracowania programów prozdrowotnych kierunkowanych także na niwelowanie nierówności w zdrowiu spowodowanej różnymi czynnikami.

Ocena istotnej aktywności naukowej

Dr n.o zdr. Małgorzata Piwała stopień naukowy doktora uzyskała w 2013 roku. Oprócz 5 prac stanowiących oceniane osiągnięcie naukowe jest autorem 38 prac oryginalnych. Całkowity sumaryczny IF tych publikacji (poza osiągnięciem) wynosi 31,163, a punktacja MNiSW 536 pkt. W znacznej części tych publikacji Kandydatka była pierwszym autorem (IF- 5.264, 138 pkt. MNiSW). Jest też współautorem 15 rozdziałów w monografiach w języku polskim o wartości 14 pkt. MNiSW. Swój dorobek naukowy prezentowała wygłaszając referaty na licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach i sympozjach.

Całkowita liczba cytowań na dzień 18.10.2017 r. wg bazy Web of Science wynosi 155, a indeks Hirsha 9. Wg bazy Scopus odpowiednio 189 cytowań i 10 IH.

W latach 2011-2017 dr Małgorzata Piwała za działalność naukową otrzymała 10 nagród Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, w tym 2 I stopnia, 5 II stopnia i 3 III stopnia, w większości za cykle publikacji dotyczące stanu zdrowia dorosłej populacji polskiej.

Taki dorobek naukowy należy uznać za w pełni wystarczający do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o zdrowiu.

Dr Małgorzata Piwała recenzowała prace dla czasopism o zasięgu międzynarodowym, a także była współautorem 3. ekspertyz naukowych z zakresu zdrowia publicznego na zlecenie władz administracji państwowej (2001, 2004, 2013) oraz 1. dla Instytutu Psychiatrii i Neurologii AM w Warszawie (1999).

Brała też udział w ogólnopolskich badaniach WOBASZ (2003-2005) i WOBASZ II oceniających zagrożenie chorobami układu krążenia w Polsce.

Tematyka naukowa realizowana przez Kandydatkę w zespołach badawczych związana była ze zdrowiem publicznym przy czym Jej udział polegał na współpracy w zaplanowaniu i przeprowadzeniu badań, a w większości prac także na wykonaniu obliczeń i analizy statystycznej, oraz interpretacji wyników i redakcji materiału do publikacji. W niemal połowie prac Jej wkład wynosił 40% i więcej.

W ramach współpracy międzynarodowej jako członek zespołu wykonawczego uczestniczyła w realizacji Programu WHO CJNDJ (Countrywide Integrated Noncommunicable Diseases Intervention), Międzynarodowej Kampanii antytytoniowej „Quit&Win” („Rzuc palenie i wygraj”) we współpracy z National Public Health Institute w Helsinkach oraz Ogólnopolskiej Kampanii Aktywności Fizycznej „Postaw Serce na Nogi”, organizowanej przy współudziale Polskiego Komitetu Olimpijskiego i Stowarzyszenia Zdrowych Miast w Polsce, których istotną częścią było promowanie zdrowego stylu życia.

Osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne

W okresie zatrudnienia w Zakładzie Epidemiologii i Biostatystyki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi dr Małgorzata Pikala prowadzi wykłady z przedmiotów: Biostatystyka, Informatyka medyczna i statystyka w badaniach naukowych, Zaawansowane techniki komputerowej analizy danych oraz Epidemiologia na świecie realizowane na Wydziale Nauk o Zdrowiu, Wydziale Lekarsko-Dentystycznym oraz studiach doktoranckich. Jest autorem programu ćwiczeń dla tych kierunków studiów opartych na bazach danych zgromadzonych w Katedrze Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej z użyciem pakietu Statistica.

Dr Małgorzata Pikala była promotorem 5 prac magisterskich i 2 prac licencjackich oraz recenzentem 6 prac magisterskich. Obecnie została powołana jako promotor pomocniczy w dwóch przewodach doktorskich.

W wojewódzkim Centrum Zdrowia Publicznego w Łodzi Kandydatka prowadzi wykłady z przedmiotu „Statystyka w praktyce zawodowej pielęgniarki” w ramach kursów specjalizacyjnych.

Jest opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Epidemiologii i Zdrowia Publicznego na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi oraz opiekunem II roku studentów Zdrowia Publicznego drugiego stopnia na tej Uczelni.

Była przewodniczącą jury konkursowego w sesji Public Health na The 54th Polish and 12 th International Conference - Training & Scientific Conference of Students' Scientific Societies and Junior Doctors „Juvenes Pro Medicina” w Łodzi w 2016 r, a w latach 1994-2007 7. krotnie członkiem Komitetów Organizacyjnych Ogólnopolskich Seminariów CJNDI WHO a także sekretarzem Komitetu naukowego Międzynarodowej Konferencji Naukowej w 2014 roku pt. „ Sytuacja zdrowotna w Polsce w okresie transformacji systemowej” organizowanej przez Polskie Towarzystwo Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego oraz Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

W Fundacji „Wszystko dla Zdrowia” założonej przy Polskim Programie CJNDI pełniła funkcję przewodniczącej komisji rewizyjnej, a od 2014 roku jest skarbnikiem tej organizacji.

Wniosek końcowy

W oparciu o przedstawioną pozytywną ocenę publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe oraz pozostałego dorobku naukowego a także dorobku dydaktycznego i organizacyjnego stwierdzam, że dr Małgorzata Pikala spełnia warunki konieczne do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o zdrowiu określone Ustawą o Stopniach Naukowych (z dnia 14 marca 2003 r, Dz.U.Nr 65,poz.595,ze zm,w Dz.U.z 2005 r. Nr 164, poz.1365 ora w Dz.U. z 2011 r. Nr 84,poz.455) i zwracam sie do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o podjęcie dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

26.02.2018 r.

Prof. dr hab Maria Borysewicz-Lewicka